Bakgrunn for rapporten

På oppdrag av Nærings- og fiskeridepartementet har Menon Economics og Copenhagen Economics utredet hvordan et kvotesystem med omsettelige utslippskvoter og en avgift på utslipp av lakseluslarver kan utformes[1]. Oppdraget følger opp havbruksmeldingen, der regjeringen foreslo å erstatte dagens trafikklyssystem med et insentivbasert virkemiddel. Vi refererer til leverandøren bare som Menon i denne bloggen. På Menons hjemmeside lanseres rapporten optimistisk under tittelen *Prisbaserte virkemidler for lakselusutslipp kan gi mer målrettet regulering av havbruksnæringen.* I virkeligheten har de levert gode argumenter for hvorfor dette ikke vil bli mulig.

Målbarhet er antatt løst, men er selve kjernen

Menon legger for det første til grunn at utslippsnivået som svarer til miljømålet (mindre enn 10% villsmoltdødelighet), er kjent for hvert reguleringsområde. Den andre forutsetningen er at utslipp fra det enkelte anlegg kan tallfestes med tilstrekkelig sikkerhet til å danne grunnlag for regulering på anleggsnivå. Spørsmålet om målbarhet behandles altså som om det var løst. Det er det jo ikke.

Mandatet unntar måling, men Menon innrømmer likevel at forutsetningen om at måleproblemet er løst, ikke er oppfylt (kap. 7.1 og 9.2). Rapporten anbefaler følgelig at ikrafttredelsen må knyttes til at måle-, registrerings- og kontrollsystemet er på plass. Vi kan derfor puste lettet ut, fordi selv ikke HIs modellmakere greier å dokumentere at lusemengden på reduseres inntil 99% (PO2).

Men la oss tenke oss at dette mot formodning blir mulig en dag: skal kvoter da settes på såkalte «utslipp» av luselarver (nauplius 1?), eller på antall hunnlus med eggstrenger? Det eneste som realistisk kan måles er antall hunnlus, som er kildeleddet. Med andre ord har ingenting forandret seg fra TLS, bortsett fra innstramming av grenseverdiene.

Gravide hunnlus skal altså reduseres med minst 80% i 9 av 13 POer, og mer enn 95% i 6 av dem, ifølge HI-modellen som Menon legger til grunn (se tabellen i ingressen). Dagens grenseverdi er 1 hunnlus pr 5 laks under smoltutvandringen, som skal bli til 1 pr 20 laks hvis dette skal regnes ut fra dagens grenseverdi på 0,2 hunnlus pr laks. Men hvis vi skal ned 80% fra dagens *faktiske* lusenivå (0,1 hunnlus), så blir det 1 pr 50 laks. Skal det da telles lus på minst 400 laks pr merd? Jeg gidder ikke å regne ut hva som trengs for å redusere lusemengden 98%, for det er absurd nok på 80%-nivået.

Bortsett fra at telling på dette nivået ikke er mulig uten KI-basert kamerateknologi (som ikke er på plass), så vil smittetrykket fra villaks og sjøaure overstige smittetrykket fra oppdrettsmerdene med mangegangen. Det er jo bare tull at villfisken ikke er en betydelig smittekilde, slik som HI påstår. Det er enkelt å regne ut at 0,5 mill voksen laks på innsig og 1 mill sjøaurer produserer omtrent like mange lusegg som laksen i merdene gjør ved dagens grenseverdi.

Dessuten: er kvoten et antall lus på et gitt tidspunkt, et sesonggjennomsnitt eller noe kumulativt? Det får konsekvenser for både tildeling, kvotehandel og sanksjoner.

Stans av laksefisket gir større nettogevinst

5 års innfasing og umoden lukket teknologi betyr i praksis produksjonskutt. Dette erkjennes, men tallfestes ikke: ingen kvotepriser, avgiftssatser, produksjonsfall eller proveny er forsøkt beregnet. Menon prøver ikke en gang å vurdere om resultatet er politisk og økonomisk gjennomførbart. Hvilket tyder på at de har skjønt at dette ikke kommer til å skje.

[1] Rapporten kan lastes ned her: https://menon.no/nyheter/prisbaserte-virkemidler-for-lakselusutslipp-kan-gi-mer-malrettet-regulering-av-havbruksnaeringen

Menon skriver klokt et sted:

Fra et samfunnsøkonomisk ståsted er det den samlede dødeligheten på villaksbestandene som er relevant, ikke kilden til den. Dersom reduksjon av andre dødelighetsfaktorer gir høyere miljøgevinst per krone enn reduksjon av lakselusindusert dødelighet fra oppdrett, taler dette i prinsippet for å prioritere disse. Det billigste og enkleste er selvfølgelig stans i sportsfisket. Da er også årsaken til laksens problemer fjernet[2].

Det viktige spørsmålet er om samfunnet er tjent med at HI skal få holde på med sin såkalte luseforskning. Bør ikke snart lateral tenkning og empiriske observasjoner av effektene av lus snart slippe til?

[2] https://www.aquablogg.no/systematisk-underdimensjonert-gbm-5-ars-fredning-ma-til/